

Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svetlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj VI.

V sredo 6. grudna 1848.

List 49.

Povabilo

na naročbo Novic za prihodnje léto.

Ob novim létu nastopijo Novice svoj sedmi tečaj. Tedej povabimo svoje ljube Slovence, ki jih imeti želijo, de nej jih zadnji čas naroče do konca tekočiga mesca, de jih bojo berž o začetka noviga léta zaporedama dobivali.

Novice bojo ob novim létu nekoliko svoj nadpis premenile in se bojo imenovale:

Novice kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Zakaj nek to? — Zató, dragi prijatli, kér namen Novic je vsigdar bil bravcam zraven kmetijskih in rokodelskih podukov tudi sploh podučivne reči deliti, ktere segájo v omikanje in povzdigo slovenskiga naroda in za ktero so se Novice celi čas svojiga obstanja goreče pogajale. Kér pa so se nekteri, ki niso celi čas našiga popotovanja z nami hodili, nad poprejšnjim iménam Novic spodtikali, misleči, de kmetijstvo in rokodelstvo sta njih edina predloga, smo za potrebno spoznali, na lice Novic obširniši imé postaviti.

Zavoljo tega bomo o novim tečaju tudi opustili dozdanjo podobo nad nadpisam Novic, kér se z novim obširnišim iménam čez in čez ne veže, in bomo tako vstrégli že večkrat ponovljenim željam mnogih bravcov, zraven tega pa tudi nekoliko prostora pridobili v vsakim listu.

Kmetijstvo in rokodelstvo sta steber premožnosti naših slovenskih deželá, in bosta ostala in se še clo pomnožila v novim času — tedej bomo vedno potrebovali jasnih podukov v téh rečéh.

Zraven tega pa bo omikanje osvobodeniá ljudstva naša nar imenitniši skerb, v kateri nas bojo, kakor dosihmal, nar slavniši domorodci blagovoljno podpirali, za kar jih tukej očitno prosimo.

Novi čas je prinesel tudi potrebnost novih vednost, torej Novice tudi v ti reči ne bojo zastale in bojo svojim bravcam vse oznanovale, česar jim bo vediti potreba.

Pomenke in sklepe državniá zborá bojo zvesto na znanje dajale, ki naše slovenske dežele zadevajo.

Za postavno svobodo se bojo vedno potegovale, pa tudi za to skerbele, de se nám od ustavne vlade dodeljene pravice ne bojo svojglavno kratile.

Močna samostalna Avstrija pod vladarstvam našiga dobriga ustavniga Cesarja, nedotakljivost naše katoljske vére, in varstvo naše narodnosti nam bojo tri zvezde, ktere nas bojo vodile v vsim našim djanji! De iz tega izvira spoštovanje duhovnih in deželskih gospok, vsak sam lahko previdi.

Jezik bo po mogočosti čisto slovenski in lahko umeven.

Doklad bomo dajali, kakor dosihmal, in dostokrat bomo mende po okoljšinah sedanjiga časa tudi primorani namesti navadne pol pôle Novic celo pôle bravcam podati. De so Novice v téh obljubah mož beseda, spričujejo dozdanji tečaji. Kmalo po novim letu mislimo bravcam brez plačila prinesti podobo eniga nar slavniših mož dan današnjiga časa — bana Jelačiča, kteriga vsak pravi Avstrijan v sercu nosi!

Cena Novic za celo léto po pošti je 2 gold. in 40 krajc. za pol léta pa 1 gold. in 20 krajc.; zató kér je poštnina poskočila. Sicer pa veljajo, kakor dosihmal, po poslih prejemané za celo léto 2 gold., za pol léta pa 1 gold.

Vse cesarske pošte prejemalejo naročila; sicer pa tudi pisarnica c. k. kmetijske družbe in tiskarnica gosp. J. Blaznika v Ljubljani in bukvarnica gosp. J. Geigerja v Celji. Naročivne pisma

pa morajo frankirane biti in pismu se morata poverh še 2 krajcarja za prejemni list (Recepisse) priložiti, kér je cena Novíc tako silno nizka, de nemoremo ne krajcarja zavreči.

De bi si pač saj vsaka soseska en iztis Novíc omislila, kér jih bo v novi soseskini napravi gotovo potrebovala! Duhovne in deželske gosposke so prijazno naprošene, soseskam potrebnost obsirnišiga podučjenja živo na serce položiti in jim Novíce priporočiti.

In takó sklenemo povabilo na Novíce s serčnim vošilam, de bi nam vsim novo léto novo srečo prineslo! V prijateljski zvezi bojo, kakor dosihmal, vsi naši časopisi en namén pred očmi imeli: dušno in telesno osrečenje našiga naroda.

Vredništvo.

Kmetje ne pozabíte bratovšnje sv. Florijana!

Vaš prijatelj, ljubi kmetje! ki vas nikdar ni spodbodal ne k črni vojski (Landsturm), *) ne k punktu, vas pa vender danes kliče na noge!

Na noge namreč, de se vsi, ki še niste v družbo sv. Florijana zapisani, podaste v mésto, zavorovat svoje pohištvo nesreče ognja!

Cesar so postavo dali, de boste prihodnjič odvezani desetine, tlake i. t. d. Po tem takim si boste pri pridnim gospodarstvu lahko k večim premoženju pomagali.

Pri vsim tém vam pa vender še beraška palica žuga, in nar pridniši zamore ob celo svoje premoženje priti — ako ga kaka huda nesreča zadene.

Ena nar hujših nesreč, ki nikdar ne spí, je oginj. Ozrite se le enmalo po svojim pohištvi, kako nevarno je! Koliko je leseniga in slamnatiga po kmetih, — kako na tesnim stojé dostikrat poslopja, — kako silno malo se dimnikov vidi, — kako nečimerno se vi sami, vaša družina, vaši otroci ž lučjo obnašajo! In če je morebiti ravno v vaši hiši vse boljše preskerbljeno in varno, kaj vam pa to pomaga, če je pri vašim sosedu nar večí nevarnost? Ali vas ne more tudi vaš sosed na beraško palico pripraviti? O de bi tako ne!

Nikar ne recíte: „gospod Bog me je že tako dolgo nesreče obvaroval, me bo pa še za naprej.“ Na Boga zaupati je lepó in dolžnost vsaciga kristjana, — ali zaupanje ne sme prederznost biti, in pričakovati ne smemo, de bi Bog zavoljo nas zmirej čudeže delal. Pametni človek naj si sam pomaga, kjer si pomagati zamore, zató mu je dobrotljivi Bog pamet in pomočke dal.

Tak pomoček, se nesreče ognja obvarovati, je asekurancija ali bratovšina sv. Florijana, in zdej boste zamogli lože v to družbo stopiti, ko bojo desetinske in tlačanske reči poravnane in vam po tem za naprej ne bo treba téh davkov odrajtovati.

Ako boste sploh vsi to storili, de se boste zapisali v družbo sv. Florijana, vam bo tudi od te platí skerb odvzéta, in ob enim, ko sebe škode ognja varjete, varjete tudi svojiga bližnjiga ravno te škode.

Po tem še le bo enakost in pravo bratinstvo med nami kraljevalo, in boljši časi nam bojo zasijali!

Ne bodite tedej svojiga lastniga premoženja sovražniki!

V Trebižu, mesca listopada 1848. S. S.

Slovenci, ali boste s tém zadovoljni?

Posebno poslancam v prevdark.

V §. 6. načerta za prihodnje postave se bere: „Nihče se ne smé zapreti, kakor z močjó sodniškiga, z vzroki predvideniga ukaza; drugači će je bil na hudodelstvu zalézen. — Ukaz za zapéro se mora jetniku ročno, ali zadnjič v 24 urah po vjetji podati. — Vsak, kteri je od služabnikov očitniga varstva zapert bil, se mora v 24 urah njegovi dostojni sodbi oddati, ali pa izpustiti. — Če zoper obdolženiga človeka žive znamnja kakiga težkiga hudodelstva ne govore, se mora v pro-

*) Černo vojsko so imenovali naši kmetje ob francozovskih vojskah Landsturm. Práv dobro in národno imé.

Vredništvo.

stosti soditi, to de mora poroštvo ali kavcijo dati, ktero sodbo odméri.“

Dobro bi bilo, ako bi kdo, ki takim rečem glas vé, na tanjko hotel razložiti, kakošne nasledke bi take in enake pravíce hudodelnikov za poštene in mirne državine (Staatsbürger) utegnile imeti, ako se v postavo sprejmejo, de bi se ljudjé vedili vpréti, dokler je čas. Pa tudi ne ravno učenim se iz tiga odstavka razodéva, de bi bila za hudodelnika res svoboda, de ne rečemo potuha, za poštene ljudí pa kazin, in sužnost, ako se v postavo sprejme takó, kakor je. Že dosihmal je po vsi deželi že od nekaj v ti reči le en sam glas bil: de se namreč hudobija ne kaznuje, ali saj premalo in premehko kaznuje, ali de hudobneži še celo potuho dobijo, de se jim po ječah vse predobro godí i. t. d. Sploh znana reč je, de si pogostama hudodelniki v ječe nazaj želé, in de se je celó zgodilo, de je iz ječe izpušen nalaš zató precej kradel, de je vnovič zapert bil. Ni davno tega, kar je nek tát iz L. rekel: moram kej narediti ali pa koga ubiti, de me zapró; sej nimam kje biti. In res je bil koj po tem per neki hiši okradel. Druga dva tatova in potepuha sta se blizo D. proti nekómu hvalila, kakó de je zdaj flétno, kér je vse tako frej, de se namreč brez skerbí, ali brez strahú posebne kazni lahko krade. Od tatvine se pa sémtertjé po deželi res sila veliko sliši, in se s silno prederznostjo godí. Neki potepuh je poštenimu človeku, ki je ž njim šel, nekoliko bolj na samotnim kraji brez strahú in sramožljivosti v oči rekel: Kaj mi moreš, ako ti mošnjo denarjev vzamem, in v hrib bežim? Zdaj naj pa še take postave pridejo, de bo toliko opravit, predin bi se smel hudobnež zapreti in kaznovati, de bi hitro pošteni človek, kterimu je krivica storjena, bolj kaznovan bil, kakor tat ali razbojnik: po tem že res pred hudobijo ne bo rinati! Veči svoboda ko se bo hudobii dala, v večí sužnost bodo pošteni državíni pahnjeni! Pošteni ljudjé so le ondi v resnici svobodni, kjer hudodelstvo potuhe nima, ampak se ojestro kaznuje. Bi kdo utegnil ugovarjati: Ako so za hudobije postave ojestre, se zamore večkrat zgoditi, de nedolžni terpeti mora. Pa ravno nasprot je resnica, zató, kér so postave hudodelnikom premehké, ravno za tó nedolžni terpí, hudodelic pa potuho ima. Ako se je že dosihmal tolikrat slišalo: „Kaj bi ga tožil, ali naznаноval, jez ímam potem opravit in opravit, pa se mu še nič hudiga ne zgodi; nazaj pride, me bo pa požgal“ i. t. d.; kaj še le bo, ako se bodo za hudodelstvo še večí perzanesljivosti postavile! Koliko je opravit, preden se hudobnežu kazin odméri, kér se besedi hudodelnika preveč, pošteniga tožnika pa premalo verjáme, in večkrat hudodelnik brez vse kázni ostane, pravični pa terpí, akoravno so sodniki sami per sebi prepričani, de je krivičin, in to za tó, kér je postava prevoljna, sodnik pa se njene čerke derží.

Že večkrat sim slišal naredbe Francoskih časov pohvaliti, ko so bili tatovi in roparji hudo kaznovani, in bi bil človek smél v periši denarje pred seboj brez vsiga strahú nositi. — Gotovo je napčni umén omíke, ako kdo meni, ondi je domá omíka in osvečenje, kjer se hudobija mehko kaznuje. Omíka in osvečenja ste ondi večí, kjer je manj hudobije; manj pa je bo, ako se ji serčno na péte stópa, in se ji ne pregleduje. Ako bi bilo